

Z lásky k lidem

Připomínáme si století působení a práce Charity. Ve skutečnosti však neslaví let sto, ale tolik, kolik je církvi. Tedy něco přes dva tisíce! Od doby, kdy Ježíš povolal ty, kteří mu uvěřili, do společenství putujícího Božího lidu, je charita jednou z nepostradatelných charakteristik církve. Ve svém listě apoštol Jakub píše, že víra bez skutků je mrtvá. A evangelista Matouš doplňuje, že ti, kdo budou stát při Posledním soudu po Kristově pravici a komu je tak otevřena brána do Božího království, jsou právě muži či ženy pomáhající druhým. Lidé ochotní stát nablízku potřebným, kteří za své nasazení nic neočekávají a ani si nemyslí, že si pomáhající láskou zajišťují vstupenku do nebe.

K pohledu, který překračuje staletí, chci ale určitě přidat i velké díky za těch sto let posledních. Protože Charita v naší zemi svojí službou a svojí obětavostí za dobu své organizované existence pomohla tomu zásadnímu, o co nám křesťanům jde: hlásání evangelia. A to autentickou formou mnohdy beze slov. Děkuji za všechny ty tisíce dobrovolníků i pracovníků Charity, profesionálů, kteří pomáhali v minulosti a pomáhají i dnes. Pomoc Charity není věc účelová, ale je projevem vstřícné připravenosti být nablízku potřebným, protože jsou to lidé jedinečné důstojnosti. Děkuji Charitě, že si zachovala identitu nezištné vnímavosti, a přeji jí i vyprošuji, aby ji byla schopná i ochotná rozvíjet i do budoucna. Aby vedle profesionality – připravenosti reagovat odpovídajícím odborným způsobem na nouzi doby – stále zůstávala i otevřeným společenstvím nadšenců, kteří mají touhu pomáhat a spoluvytvářet živou církev dneška. Děkuji Bohu za Charitu a jsem hrdý na toto viditelné a tak důležité tykadlo církve v dnešní náročné době.

Mons. TOMÁŠ HOLUB,
plzeňský biskup

Srdce na dlani i v těžkých časech

Být nablízku a pomáhat za všech okolností. Taková je Charita.

Ilustrační snímek Jakub Žák

Stoleté výročí naší organizace si připomínáme během náročné zatěžkávací zkoušky. Válka na Ukrajině vyhnala z domovů miliony především žen a dětí a mnohé z nich našly útočiště u nás, v Česku.

Pracovníci a dobrovolníci Charity i její četní příznivci a dárci naplnili své síly, protože k účinné pomoci bližním v nouzi tady Charita přeče je! Lidem, kteří teď museli uprchnout před válečnými běsy, poskytují potraviny, ošacení, ubytování, ale především a hlavně lidskou blízkost. A vnímává srdce.

Podobná potřeba milosrdenství k trpícím stála také u samotného zrodu moderně organizované Charity v dobách po první světové válce. Chudoba a s ní provázaný propad do nejistoty si vyžádaly ráznou odpověď v podobě postupně organizované sí-

tě stávajících charitativních spolků a dobročinných ústavů, zaměřených na chudé, opuštěné, nemocné a přestarlé.

Také při mimořádných událostech, jako byla pomoc rodinám vyhnaným z pohraničí v roce 1938, se lidé z Charity osvědčili. Zanedlouho poté následovala nenápadná, ale účinná pomoc příbuzným uvězněných nebo těch, kteří odešli do zahraničí bojovat proti nacistům se zbraní v ruce.

Pak přišel závěr války, kdy tisíce navrátilců putovaly domů z koncentračních táborů. Mnozí ve vězeňských hadrech, někteří dokonce bosí. Na dvoře tehdejšího ústředí Charity v pražské Sněmovní ulici vznikla improvizovaná vývařovna, v domě pak šatník, na pražských nádražích vrostly ošetrovací stanice a další vývařovny. Situace podobná té současné. Elán a nadšení z nabyté svobody však lidem z Charity dodávaly křídla! Charitní sestry a dobrovolníci odjeli pomáhat do Terezína, kde vypukla epidemie tyfu.

Radost ze svobody však netrvala dlouho. Komunistický převrat znamenal na čtyři desetiletí přiškrčení slibně rozvinuté činnosti přirozeně zaměřené na dobro celé společnosti a nasměrování jen na potřeby kostelního provozu a zabezpečení duchovních a řeholnic v seniorském věku.

Novou jiskru na samém konci komunistické éry zažehlo tragické zemětřesení v Arménii. Spontánně vytvořené výbory křesťanské pomoci při farnostech začaly sbírat potraviny a oblečení pro zemi, která byla v té době ještě součástí Sovětského svazu. Z dobrovolníků, kteří sice neměli zkušenosti ani příslušné vzdělání, ale cítili obrovskou chuť pomáhat těm, kdo se ocitli v nouzi. Právě z těchto skupin vyrostla po sametové revoluci znovu Charita, svobodně působící prostřednictvím široké palety sociálních a zdravotních služeb. V dobách klidných, ale i v těžkých časech, v Česku a také v zahraničí.

Z mimořádných událostí připomeňme pomoc uprchlíkům za války na Balkáně, opakovanou výpomoc při několikerých ničivých povodních či po tornádu na Moravě i v Čechách, pomoc uprchlíkům před válkou na Blízkém východě a nezměrnou práci v řadě chudých zemí v Africe a Asii. A statečnou a neúnavnou pomoc lidem v době pandemie koronaviru. Profesionálně a z lásky k lidem.

LUKÁŠ CURYLO,
ředitel Charity
Česká republika

Můžeme organizovat pomoc pro tisíce lidí

Ve stoleté tradici Charity hraje významnou úlohu pomoc uprchlíkům. Zejména v obdobích válek. Posledních dvacet let se věnuje pomoci běžencům a jejich integraci
SVĚTLANA PORSCHE.
Původem Ukrajinka nyní koordinuje rozsáhlou pomoc tisícům válečných uprchlíků, kteří se obracejí na Arcidiecézní charitu Praha.

Světлана Porsche v poradně pro uprchlíky.

Snímek archiv ADCHP

V čem je současná situace jiná, než co jste jako Středisko Migrace řešili v předchozích letech?

Katastrofa se vymyká svým rozsahem. Zasáhla a ještě zasáhne miliony lidí, kteří přicházejí o své blízké, o domovy, jistotu, budoucnost. Míra utrpení je obrovská. Lidé, kteří prchají před válkou a kteří se nyní dostávají do Česka, jsou fyzicky a psychicky na dně. Přicházejí většinou ženy, děti a senioři. Všichni jsou zdrčení tím, co zažívají, ale zároveň doufají, že se budou moci vrátit.

Jak těmto lidem pomáháte?

Poskytujeme asistenci při registraci na úřadech. Jsme sedm dní v týdnu přítomni na čtyřech pobočkách oddělení pobytu ministerstva vnitra. Přichází sem tisíce lidí denně a ráno, ještě za mrazu, který v posledních dnech byl, a už za tmy stojí fronty před úřadem. Dáváme lidem i nápoje a jídlo. Mnoho z nich potřebuje další pomoc, kterou se snažíme zajistit. Někdo potřebuje lékaře, někdo se stěhuje k příbuzným, kterým chybí třeba matrace, a další jsou úplně bez prostředků a nemají ani na jídlo pro sebe i děti a už vůbec ne na bydlení.

Na naši Poradnu pro migranty a uprchlíky se valí smřšť zoufalých telefonátů a e-mailů jak z Ukrajiny, tak z Česka od Ukrajinců, kteří chtějí pomoci svým příbuzným, kteří jsou ještě na Ukrajině. Vypadá to, že zemi chtějí opustit všichni, kteří jen trochu mohou. A nám se zdá, že polovina Ukrajiny obdržela naše telefonní číslo – lidé volají a ptají se na možnosti pomoci.

V rámci programu přesídlení, v němž jsme v uplynulých šesti letech pomohli dvěma tisícům Ukrajinců s českými kořeny přesídlit do Česka, přijíždějí nyní desítky dalších rodin.

Přicházejí z míst, kde se bojuje, a tak se rychle sbalili a vydali se na cestu.

Kolik lidí z vašeho týmu se do pomoci zapojuje?

Naše Středisko Migrace funguje za normálních okolností v patnácti lidech. Dnes je nás násobně více. Lidé, kteří u nás pracovali jako externisté nebo na kratší úvazky, se zapojují naplno. Úzce spolupracujeme s ukrajinskou komunitou, odkud přicházejí další pracovníci i dobrovolníci. Zapojuje se celá struktura Arcidiecézní charity Praha. Pracovníci humanitárních skladů rozvázejí pomoc, další kolegové obsluhují materiální sbírku, komunikují s dárci, jednájí s místní samosprávou. Pracujeme v krizovém režimu. Týmy se utvářejí a rozrůstají v reakci na aktuální potřeby.

A jak pomáhá veřejnost?

Jsme svědky obrovské vlny solidarity. Když se před pár lety otvíralo oddělení pobytu cizinců na Praze 6, lidé z místního sídliště protestovali. Báli se zvýšeného pohybu cizinců a kriminality. A tito lidé dnes přicházejí, aby pomohli. Upečou buchty pro Ukrajince, kteří tráví celé dny ve frontách, pomáhají při vydávání nápojů, povzbudí nás dobrým slovem a poděkují za naši práci. I úřady jsou velmi nápomocné.

Jsou schopné schválit a zorganizovat pomoc bez obvyklých zdoluhavých procedur. Městská část Praha 2 poskytla hostel, v němž můžeme ubytovat cca 40 osob. Městská část Praha 6 otevřela komunitní centrum, kde budeme organizovat adaptační aktivity pro děti. Prostory poskytl i náš zřizovatel, Arcibiskupství pražské.

Co byste od lidí nyní nejvíc potřebovali?

Důvěru. Pracujeme na tisíc procent. Denně se na nás obracejí stovky lidí s žádostmi i nabídkami pomoci. Na všechny odpovídáme. Potřeby se mění ze dne na den, ne všechny žádosti a nabídky se vždy daří spárovat. Pomoc veřejnosti je ale nesmírně důležitá. Bez ní bychom nemohli pomáhat – díky finančním darům a materiální pomoci můžeme organizovat rozsáhlou pomoc pro tisíce lidí.

Jak situaci prožíváte vy osobně? Pocházíte z Ukrajiny, jde o váš domov.

Po celé Ukrajině mám nejen rodinu, ale přátele a známé. Denně si voláme. Moje rodina je v oblastech, kde probíhá boj a odkud nejde v tuto chvíli odejít. Celé dny nyní trávím ve sklepích. Je zima a děti jsou nemocné. Včera jsem mluvila s neteří, která má malé

dítě. Loučila se se mnou, protože nevěřila, že se ještě kdy uslyšíme.

Nemáme s kolegy čas ani pořádně se vyspat a najíst, protože zástupy lidí potřebují akutně naši pomoc. Ale vlastní rodině, která je v ohrožení života, pomoci v tuto chvíli nemůžu. Situace je pro mě prostě náročná. Často mám slzy v očích, to zoufalství je veliké. Bývám ale také dojatá. Jsem Ukrajinka a jsem hrdá na to, jak zareagovali lidé doma. Jsem také Češka a obdivuji tu obrovskou solidaritu a podporu, kterou vidím kolem sebe. Přátele i lidi, s kterými jsem se dlouho neviděla, volají a vyjadřují slova podpory.

Charita Česká republika letos oslaví 100. výročí. Motto oslav zní Z lásky k lidem. Co to pro vás znamená?

Všechno, co jsme kdy dělali a co děláme, je z lásky k lidem. Pracuji v Charitě od roku 2003. S touto vizí jsme budovali služby na pomoc cizincům žijícím v Česku. Naše Poradna pro migranty a uprchlíky letos slaví 20. výročí. Na oslavy není čas. Krizová situace vyžaduje naše plné nasazení. Velkou oporou je mi v těchto dnech víra v Boha. Chodím na bohoslužby, poslouchám denně Boží slovo. Bez toho, abych se mohla opřít o Boha, bych nezvládla nic.

JARMILA LOMOZOVÁ

Charitní tahoun: muž mnoha profesí i úkolů

„Charita je zkrátka moje práce,“ říká rozhodně Jiří Havelka, zástupce ředitele Diecézní charity Hradec Králové. Jeho akční rádius a nasazení často nezná hranic.

Stará se o provoz a techniku, vedle toho pomáhá těžce nemocným, poskytuje poradenství cizincům a koordinuje humanitární pomoc. Aktivně organizoval pomoc v době koronakrizy a aktuálně zajišťuje pomoc pro válečné uprchlíky z Ukrajiny, a to dnem a nocí i o víkend. Je náročný a má rád pořádek, ale vždy ochotně pomůže i svým kolegům. A tuhle skautskou průpravu nezapře ani doma. S manželkou zvládají početnou rodinu a také opatrovnictví o hendikepovaného Pepíka.

Stále v akci

Když v lednu 1993 nastupoval do Charity na „civilku“, ještě netušil, že brzy na vlastní kůži zakusí následky války na Balkáně. Evropa se tehdy potýkala s uprchlickou vlnou ze zemí bývalé Jugoslávie a do pomoci se zapojila i hradecká Diecézní charita za

Jiří Havelka s rodinou.

Snímek archiv DCHHK

podpory německých kolegů. „Starali jsme se o rodiny z bývalé Jugoslávie, aby se u nás domluvily a jejich děti mohly chodit do školy. S některými z nich se stýkáme do dneška, i když se pak vrátili domů,“ vzpomíná Jiří Havelka, který dodnes mimo jiné radí a pomáhá cizincům v Pobytovém středisku Ministerstva vnitra ČR pro žadatele o azyl v Kostelci nad Orlicí.

„Vypravili jsme taky několik kamionů s humanitární pomocí do Bosny a Kosova. V Mostaru a Sarajevu jsem se pak setkal s opravdovým lidským

utrpením. A nikdy nezapomenu, jak nás spontánně vítali sirotci v domově pro tzv. děti ze sklepa,“ líčí své dojmy z humanitární mise do Bosny Jiří Havelka. Tenkrát na Diecézní charitě pracovali jen čtyři lidé a dva civilkáři.

S lidskou tvář

Pro své bohaté zkušenosti, organizační schopnosti a aktivní přístup je Jiří a dlouholetým koordinátorem povodňové pomoci v hradecké diecézi. Charita vždy výrazně pomáhala obě-

tem záplav na Moravě a v Čechách v 90. letech i po roce 2000. „Díky naší síti Charit jsme schopni rychle reagovat. Podařilo se nám sehnat i potřebnou techniku. S vyklížením vyplavených domů nám pomáhali taky dobrovolníci a skauti,“ vysvětluje Jirka. Člověk musí být i dobrý psycholog a proškolený na krizovou intervenci. „Lidé byli rádi za pomoc. Ukazovali nám fotky, vzpomínali a došlo i na slzy,“ vybavuje si Jiří Havelka, který musel kvůli povodním nejdříve odložit i rodinnou dovolenou.

Přestože je Jirka plně vytížený svou prací v kanceláři, tak ještě vede půjčovnu pomůcek pro pacienty s nevyléčitelnou neuro-degenerativní Huntingtonovou chorobou. Působí také v poradně pro cizince v rámci své profese sociálního pracovníka a vedle toho spravuje humanitární sklad, veškerou provozní techniku včetně školení a zajišťuje distribuci materiálů na Tříkrálovou sbírku.

Všichni jedna rodina

Na otázku, co mu Charita dává a co bere, Jirka odpovídá: „Mám radost, když se nám práce daří a lidé si cení naší pomoci. Jsem taky rád za všechny kolegy, se kterými jsem kdy mohl a mohu pracovat. A když třeba potkáme naše sestry v charitním autě, jsem na ně hrdý.“

JANA KARASOVÁ

Pracovala v Temelíně, teď pomáhá seniorům

Skromná a energická. Takhle jednoduše by se dala popsat Jiřina Krejčová. V Charitě Týn nad Vltavou pracuje jako vedoucí klubu Senior Šance. Právě práci se seniory má v krvi. Jaká ale byla její cesta za Charitou?

Začátky jsou úplně jiné, než byste čekali. „Původní profesí jsem chemička. Dlouho jsem pracovala ve Výzkumném ústavu léčiv na Slovensku. Z Bratislavy nás do Týna přivedl Temelín, kde dostal můj muž pracovní nabídku a já jsem tam několik let pracovala také. Po několika zaměstnáních pak moje cesta vedla na Charitu,“ vzpomíná paní Jiřina. Přišla nabídka, která se neodmítá: „rozběhnout“ místní Charitu. V té době se jednalo pouze o dobrovolnou. „Měla jsem zájem o faře a jsem velmi vděčná tehdejšímu panu faráři za pomoc. Postupně jsem sháněla spolupracovníky. A první služba, kterou jsme založili,

byl klub seniorů. Následovalo dětské centrum. Tyhle začátky se mi moc líbily. Navštěvovali jsme například místní dům s pečovatelskou službou. Na Velikonoce jsme jim napekli perníčky a šli společně s dětmi za seniory,“ říká paní Krejčová.

V roce 2004 se z dobrovolné Charity stala profesionální a paní Jiřina se rozhodla odejít. Stále ale pomáhala jako dobrovolník, a to hlavně při Tříkrálové sbírce. Zhruba po deseti letech se ale na Charitu vrátila opět naplno. „Pár let před nástupem do důchodu mi tehdejší paní ředitelka nabídla místo její asistentky. Pak jsem se postupně vracela i do klubu. Mám k seniorům

Jiřina Krejčová se věnuje seniorům.

Snímek autorka

blízko, vždycky to tak bylo,“ doplňuje Jiřinka. Pokud může, snaží se jim alespoň trošku pomoci, aby jim bylo lépe. Ne vždy na ně totiž jejich rodina má čas.

Nyní má na starosti klub Senior Šance úplně sama. Jak říká, práce tady ji baví: „I když síly ubývají, moc mě to baví. Děláme to ze srdce. Pro tuhle práci musíte mít cit, na lidech vám musí záležet. Jinak to nefunguje. Jsem v kontaktu s mnoha seniory, i s těmi, kteří nechodí k nám do klubu. Zastavím se s nimi, popovídám...“

V práci Jiřinka nezahlíží. Klientům vymyslí různorodé aktivity od trénování paměti přes promítání, přednášky o cestování, čtení městské kroniky, kurzy počítačů, tvořivé dílny, cvičení, hraní společenských her až po výlety. Velký zájem je ale o promítání a přednášky o cestování. „Právě ti lidé, kteří sem chodí a chodí sem rádi, jsou ta nejlepší zpětná vazba. To je k nezaplacení. A doma bych stejně nevydržela, to by byla nuda,“ dodává se smíchem Jiřinka.

ALENA FREMROVÁ

Ať Bůh Charitě žehná i v následujících 100 letech

Ve volném čase je Martin Pražák (uprostřed) frontmanem hudební skupiny Adobre.

Snímek archiv Adobre

MARTIN PRAŽÁK vede Charitu Ostrava, největší z Charit ostravsko-opavské diecéze, už čtvrt století. Organizace, která ročně pomůže tisícům lidí, poskytuje 19 sociálních a dvě zdravotní služby a o lidi v nouzi se stará na 300 zaměstnanců. Hovoří o poslání jubilující Charity, o své motivaci a důležitosti pomáhajících profesí, ale třeba také o dráze zpěváka v artrockové skupině Adobre.

Jaké byly vaše začátky v Charitě?

Věnoval jsem se technickým profesím a těsně před nástupem do Charity jsem pracoval na pozici asistenta ředitele jedné větší firmy. To byla příležitost seznámit se s pravidly řízení organizace, pracovním právem a dalšími oblastmi, jejichž znalosti mi pak pomohly při řízení charitní organizace.

Samotná práce v Charitě pro mě představovala poslání a určité naplnění profesního života, především proto, že byla smysluplná a pomáhala konkrétním lidem. Velmi podstatné pro mě je, že jsem v Charitě zažil, jak se můžu opírat o skutečnou Boží pomoc a vidět nemalé „záznaky v přímém přenosu“.

Kam se za 25 let charitní práce posunula?

Zaměřuje se na komplexní a citlivou pomoc potřebnému člověku – a tak doufám, že v tomto ohledu se moc nezměnila. Usilujeme každý jeden

den o to, aby se z naší práce nevytratilo to nejdůležitější: pomoc poskytovaná srdcem.

Obecně se charitní práce velmi významně zprofesionalizovala. Pokud se zaměříme na oblast sociálních služeb, tak jsme za posledních 25 let byli svědky obrovského kvantitativního i kvalitativního posunu. Jenom v Charitě Ostrava vzniklo za toto období čtrnáct nových služeb, které se zaměřují na pomoc lidem bez přístřeší, seniorům, lidem se zdravotním a duševním postižením, vznikl komplex hospicových služeb umožňující lidem důstojně prožít závěr života.

To negativní, čím je dnes Charita v oblasti sociálních služeb občas doprovázena, je přebujelá byrokracie, která nezřídka komplikuje podstatu charitní práce. Tou je a měla by být konkrétní pomoc konkrétnímu člověku s respektováním toho, že každý člověk je individualitou.

Charita letos slaví 100 let své existence, samotná ostravská Charita oslavila loni 30. výročí, v čem vidíte její největší přínos pro region?

Rozsah, komplexnost a provázanost služeb pro potřebné lidi. Nejsme uzavřeni sami do sebe a v rámci efektivní a cílené pomoci spolupracují jednotlivé složky charity, tak i další poskytovatelé služeb. Jsem rád, že je Charita vnímána jako církevní organizace, která může otvírat lidem okno do církve, která slouží potřebným a také pomáhá chápat křesťanský přístup k člověku.

Jak najít tu správnou rovnováhu zvládat psychicky náročné povolání v pomáhajících profesích?

Člověk v Charitě je často vystaven náročným situacím, které mají dopad na jeho psychiku, na prožívání vlastního života, ovlivňují jeho přístup ke klientům a často i ke svým nejbližším. Na profesionální rovině mohou pomáhat individuální či skupinové supervize, které jsou nedílnou součástí provozu všech sociálních služeb.

V lidské rovině je nejdůležitější dobré prožívání vlastního života, určitý vnitřní řád, dobré rodinné a partnerské vztahy, společenství přátel, koníčky, které lidem působícím v pomáhajících profesích umožňují odputat se od toho, co jim svazuje nohy, a relaxovat.

Pro mě osobně je velkou oporou Boží pomoc a možnost obrátit se v modlitbě s důvěrou na Toho, kterému můžu za všech okolností důvěřovat

a který chápe lidské nedokonalosti a slabosti.

Ve volném čase zpíváte v artrockové skupině Adobre, je to způsob, jak odpočívat?

Nejen pravidelné zkoušky, ale také každé vystoupení s kapelou Adobre, jejímž zakladatelem je náš ředitel Lukáš Curylo, je úžasná příležitost pro odpočinek a odpoutání se od nejrůznějších problémů. Ale také je to příležitost seznámit se zblízka s rockovým světem, ve kterém se pohybuje spousta nádherných a zajímavých lidí. Naše kapela tvoří autorskou hudbu s vlastními filosoficky-duchovními texty, které odráží náš pohled na svět.

Máte mnohaleté zkušenosti s vedením největší Charity na území Moravskoslezského kraje, jaké má před sebou Charita výzvy a co byste jí popřál k 100. narozeninám?

Hlavní výzvou pro Charitu v 21. století je udržet její křesťanský charakter, který se vyznačuje tím, že Charita pomáhá lidem a skupinám, kterým nikdo jiný nepomůže. Charita zůstane Charitou jen tehdy, když člověk, kterému pomáhá, bude důležitější než image organizace, než dokumentace a než objem získaných financí. Charitě bych popřál, aby se jí dařilo zaměstnávat lidi, kteří budou naplňovat její poslání – pomoc lidem v nouzi a především ať jí Bůh žehná i v následujících 100 letech.

SYLVA LEJSKOVÁ

Tříkrálovka je klenotem celoroční práce v terénu

Málokterá iniciativa se za stoleté působení Charity v naší vlasti – dokázala rozrůst tak masivně jako Tříkrálová sbírka. Společně s dalšími stál na jejím počátku i Marek Navrátil, tiskový mluvčí Arcidiecézní charity Olomouc a řadu let také celostátní koordinátor sbírky.

„Byl to obrovský šok a také silný políček naší nedůvěře,“ hodnotí první ročník koledy, která se poprvé uskutečnila v lednu roku 2000 na území olomoucké a také části královéhradecké diecéze. V olomoucké arcidiecézi vyneslo tehdy fyzické koledování 4,5 milionu korun a další čtyři miliony se vybraly poštovními poukázkami.

Nápadu arcibiskupa Jana Graubnera inspirovanému koledou v Rakousku nebo Německu přitom charitní pracovníci v diecézním ústředí ani v terénu příliš nevěřili. „S ničím takovým neměl nikdo z nás zkušenosti, navíc jsme si říkali, že jen těžko se dá v roce najít horší období: po Vánocích jsou lidé spíš v minusu a čekají na prv-

Marek Navrátil byl roky tahounem Tříkrálové sbírky. Snímek archiv ACHO

ní výplatu, děti mají ještě prázdniny a je těžké je sehnat... Zkrátka poslechli jsme, ale všichni jsme předpokládali, že to bude propadák,“ vzpomíná Navrátil, který byl tehdy jmenován diecézním koordinátorem.

„Ta sbírka není vyvolaná žádnou katastrofou, kdy lidské utrpení puď k tomu něco udělat nebo poslat peníze. U Tříkrálové sbírky vám ale prostě v krásný zimní den zazvoní u dveří koledníci, zazpívají a popřejí, a tímto nenásilným způsobem jsme hned napoprvé vybrali přes čtyři miliony do

kasiček. Nehledě na to, že podobně vysokou částku lidé poslali poukázkami. Ty koledníky třeba nemají srdce odmítnout, ale složenkou nezazpívá, nepoděkuje, a přesto i touto formou peníze přišly,“ zamýšlí se.

Neočekávaný úspěch koledy je tak podle něj od počátku především odměnou za to, jak Charita pomáhá. „Ukázala to hned první sbírka v roce 2000: necelé tři roky předtím zasáhly velkou část Moravy povodně a právě tam, kde tekla voda, dopadla sbírka lépe než jinde. Lidé zkrátka věděli, že

Charita pomáhá, a to ne jednorázově – v nejpostiženějších oblastech a obcích byla přítomná ještě roky po záplavách,“ vzpomíná Navrátil a dodává: „A tak to platí po celou dobu a všude. Nestačí si v prosinci říct: Tady jsme ještě nekoledovali. Tříkrálová sbírka je taková koruna, klenot nad tím, co všechno Charita v terénu dělá.“

V tomto duchu pak ke sbírce přistupoval i jako její celostátní koordinátor. „Snažil jsem se pomáhat všude tam, kde lidé projevili vůli. Protože kde se nechce, tam žádný koordinátor neudělá nic,“ říká Navrátil a s úsměvem dodává, že už od onoho prvotního šoku měl ve spojení s Tříkrálovou sbírkou osobní ambici „co nejméně jí svou nešikovností a leností překážet“.

„Jsem moc vděčný za to, že jsem takto mohl realizovat svoje křesťanství, ale i kdybych se roztrhal, nikdy to nebyla a nebude moje zásluha. S nápadem přišel arcibiskup Graubner, který čerpal ze zahraničních zkušeností, v arcidiecézní Charitě se o koledu zasadil tehdejší ředitel Jindřich Suchánek a později celá hromada ředitelů a dalších pracovníků, hlavně dobrovolníků v jednotlivých Charitách. Sbírka má podobu obrovského davu, který se v dobu tříkrálového koledování spojuje a tak dokáže vytvořit aktivitu a z ní finanční balík, který se pak přetaví do konkrétní pomoci trpícím,“ zdůrazňuje Navrátil a uzavírá: „Za sebe ke všemu přidávám dík manželce a celé rodině, která vždycky trpělivě snášela, když jsem dlouho pracoval nebo se kvůli starostem trápil.“ JIŘÍ GRAČKA

Nedovedu si představit, že bych pracovala jinde

V Charitě je už 23 let. „Nedovedu si představit, že bych pracovala někde jinde, byla to Cesta s velkým ‚C‘, která mě sem zavedla,“ říká vedoucí sestra Domova pokojného stáří Naší Paní, Lenka Bauerová.

Před třidvaceti lety hledala jako zdravotní sestra po mateřské dovolené práci v Klatovech s úmyslem pomáhat hlavně seniorům, neboť jí tou dobou na věčnost odešla babička. Shodou okolností se setkala se sestrou Karmelitou z řádu Školských sester, které působily v Klatovech, kde sídlila charitní

ošetřovatelská péče. A zkrátka se stala její posilou.

Prvního „prozření“ se jí dostalo přímo v terénu. Při návštěvách seniorů v jejich domovech si uvědomila, že ne o všechny je dobře postaráno, že některým chybí prostředky třeba i na nákup potravin. Spolu s kolegyněmi z domácí péče tak leckdy plnily úlohu, kterou obvykle dělají sociální pracovníci – hledaly příbuzné nebo jednaly s úřady, aby se jejich klienti zbavili existenčních potíží.

Do vedení domova

Po osmi letech pak byla požádána, aby se jako vrchní sestra ujala vedení klatovského charitního Domova pokojného stáří Naší Paní. Dokonce sem „za ní“ postupně přicházeli i lidé, o něž se dříve starala v domácí péči. „Její úsměv na tváři a mírná povaha vytváří dobrou atmosféru nejen mezi klienty, ale i mezi zaměstnanci. Velmi si jí vá-

Lenka Bauerová (vlevo). Snímek autor

žím. Její práce nese plody Ducha, jako je mírnost, radost, laskavost, dobrota. Spolupráce s ní je radost. Je živým důkazem, že ani po letech práce v sociálních službách nemusí člověk vyhořet, ale může se stát pro druhé požehnaním,“ říká o paní Lence ředitelka Oblastní charity Klatovy Lucie Švehlová.

„Během těch let jsem získala jiný náhled na stáří, našla jsem cestu k Pánu Bohu,“ zamýšlí se paní Lenka nad dobou svého působení v Charitě. „Práce mě posílila ve víře, věřím, že to tak mělo být, že mě sem Pán za-

vedl.“ S obyvateli domova sdílí tým sester a pečovatelek smutné i veselé. Domov je společenstvím, kde se všichni znají křestním jménem, společně slaví životní jubilea klientů i personálně nebo se pravidelně scházejí ke společné modlitbě v kapli. Život je zde ale ještě mnohem bohatší: seniori spolu vyrážejí do divadla, do cukrárny, v teplejších měsících oceňují prostornou zahradu Domova s nově instalovanou sochou Panny Marie. Oblastní charita Klatovy už pro ně několikrát uspořádala Senior Fest. Když je příležitost, usedá paní Lenka s dalšími kolegyněmi za volant a jedou s klienty na výlet.

„Mám svou práci ráda a snažím se jí dělat srdcem, vycházet vstříc. Kolektiv děvčat je úžasný, mohou se jedna na druhou spolehnout. To je výsada Charity, je to tady o lásce, o pomoci bližnímu. Ráno se se těším na klienty i na ‚holky‘, žijeme tady,“ uzavírá paní Lenka.

PETR ŠIMEK

Oldřich Haičman – vizionář i krizový manažer

Stál u obnovy Charity v brněnské diecézi a vybudoval organizaci, která ročně pomůže více než 60 tisícům klientů. V posledních letech pod jeho vedením zvládla Diecézní charita Brno hned dvě velké krize – pandemii a tornádo na jižní Moravě. Oldřich Haičman řídí pomoc už 30 let.

Jedna z prvních akcí, kterou po obnově činnosti brněnským biskupem Mons. Vojtěchem Cikrlem v únoru 1992 organizoval, byla humanitární sbírka „SOS Osijek“ na pomoc válkou sužované Jugoslávii. „Tenkrát jsme jen z Brna vypravili 12 kamionů s humanitární pomocí. S pár kolegy jsem některé osobně nakládal a doprovázel až do válečných oblastí,“ vzpomíná na své začátky Oldřich Haičman. Podobně jsme pomáhali po válce v Kosovu. Dnes prožívá podobnou situaci znovu kvůli válce na Ukrajině. Tentokrát je ale Charita důležitou součástí

Oldřich Haičman při benefici pro Charitu.

Snímek archiv DCHB

systému pomoci a jeho role se proměnila. Jedná s krajem i městem Brnem a je garantem profesionální pomoci brněnské Charity. „To, že naši lidé umí odborně pomoci, je skvělé. To, že to dělají v souladu s křesťanskými hodnotami a s laskavostí, mě utvrzuje v tom, že Charita má ve společnosti nezastupitelnou úlohu,“ dodává.

V loňském roce to byl právě Oldřich Haičman, který obratem reagoval poté, co se obcemi na jižní Moravě prohnalo tornádo. Bezprostředně

po katastrofě vyhlásil sbírku a už následující den byl členem krizového štábu a organizoval pomoc. Pracovníci Charity byli hned od začátku v terénu a první finance ze sbírky mířily do konkrétních domácností už za necelých deset dní. „Ty platby odešly opravdu rychle. Hlavně když si uvědomíme, že za každou jednu platbou bylo šetření v terénu, ověřování informací, spousta administrativy, protože nějaké plošné platby podle nás nejsou cestou pro efektivní pomoc. Všichni z Charity od-

vedli skvělou práci nad rámec svých povinností, ve svém volném čase. Tato sounáležitost je to, co mě v práci dobří,“ vysvětlil Haičman.

Pevné základy a hustá síť pomoci

Oldřich Haičman prostřednictvím oblastních ředitelů řídí síť více než 150 sociálních a zdravotních služeb. Kromě toho dal vzniknout i Charitní záchranné síti, která navazuje na tradiční péči církevních společenství o potřebné. Jejím úkolem je zachytit případy jednotlivců, kteří propadnou síti obvyklé pomoci například z důvodů velké kumulace problémů nebo zdravotních komplikací. Pomoc právě těmto lidem je pro Haičmana i vizí do budoucna a plánuje pro tyto lidi vznik nové služby. „Oldřichu Haičmanovi se povedlo vybudovat pevné kořeny Charity v brněnské diecézi. Pod jeho vedením se stala viditelným a respektovaným nástrojem církve pro pomoc druhým,“ uvedl brněnský biskup Mons. Vojtěch Cikrle. Za obětavou a dlouholetou službu církvi mu udělil medaili sv. Petra a Pavla.

Pro Oldřicha Haičmana je největším oceněním stabilní kvalitní práce zaměstnanců Diecézní charity Brno. „Charitní práce vždy stála na konkrétních pracovnících, jejich rozhodnutích a odhodlání naplnit poslání při každodenní náročné práci. Jsem rád, že u toho mohu být,“ uzavírá.

EVA BĚLOCKÁ

Loučení s Charitou si představovala klidnější

Když se řekne Diecézní charita Litoměřice, neodmyslitelně k ní patří tvář ředitelky Růženy Kavkové.

Téměř 30 let pravidelná ranní káva a každodenní řízení, koordinování, vedení, podpora, povzbuzení, radost i smutek, obavy i nadšení, společný smích, společné úspěchy i nezdary. Vše vždy protknuto pokorou a nadějí. Tak popisuje uplynulé dekady pod jejím vedením tým pracovníků diecézní charity Litoměřice. Jenže to vše se právě uzavírá. Růžena Kavková totiž nedávno na pravidelné pondělní poradě oznámila své rozhodnutí o odchodu na zasloužený odpočinek.

Loučení s Charitou si však jistě představovala klidnější. Těžká doba před ní postavila ještě jeden velký

úkol: pomoc uprchlíkům z Ukrajiny. „Aby naše pomoc byla smysluplná a efektivní, musí být správně koordinována, protože situace se neustále vyvíjí a je nutné na ně operativně reagovat,“ upozorňuje Růžena Kavková vedoucí jednotlivých charit v diecézi během pravidelné on-line porady. Následně informuje své kolegy o novinkách a zajímá se, jak situaci zvládají a zda jim jako diecézní Charita můžeme nějak pomoci. „Děkuji všem za to, co děláte a jak pomáháte. Buďte na sebe opatrní, přeji vám hodně sil a uvidíme se zase za týden,“ loučí se.

Jen domluví, už se na ni obrací telefonem paní, která upozorňuje Charitu na uprchlíky, kteří jsou ubytováni v jednom rekreačním zařízení, a domnívá se, že by potřebovali pomoc. „Děkujeme za upozornění, celou situaci prověříme,“ slibuje ředitelka. Okamžitě informuje koordinátora pro mimořádné události a pověřuje ho, aby se vypravil přímo na místo.

Za necelé dvě hodiny informuje o výsledku: „Na místě jsou maminky s malými dětmi. Sepsali jsme s nimi vše, co potřebují, nyní to shromažďujeme, a ještě dnes bychom to tam rádi odvezli.“ Jakmile dostává ředitelka informace, že potřebné věci jsou naložené v autě, vyjíždí do terénu. Při-

Růžena Kavková při práci v terénu.

Snímek autorka

znává, že lehce nervózní, co jí asi čeká a jak to na místě asi bude vypadat. Přijíždíme. Okamžitě se shlukují čtyři maminky se svými dětmi. Paní ředitelka se ptá, zda maminky z Ukrajiny hovoří rusky, odpověď je kladná, a tak se s nimi dává do řeči. Situace ji zajímá, dotazuje se na vše možné. Ženy jí s vděkem odpovídají. Nakonec předává požadované oblečení, hygienické potřeby, deky, a navíc i hračky pro děti. Loučí se a odjíždíme zpátky do kanceláře.

Ačkoli je v současné době situace napjatá a vyžaduje okamžitá řešení a rychlá rozhodnutí, Růžena Kavková neztrácí klid, rozvahu a energii. Velkým zdrojem síly a jistoty je její neochvějná důvěra v Boha. Jak sama říká, díky této velké opoře mohla třicet let vykonávat funkci ředitelky a v této roli zvládnout i jiné náročné situace, jako byly povodně, uprchlická krize, covid a mnohé další.

EVA HADAŠOVÁ

Seznamte se: srdcaři ze Slaného

Agenda spojená s pomocí a přijímáním uprchlíků z Ukrajiny stojí ve středočeském Slaném na bedrech místní farní Charity. Konkrétně na ředitelce Nině Kubištové, jejím manželovi a hrstce spolupracovnic.

Pro rozdělování pomoci vytvořili přesný řád a systematická pravidla. Osou celého nápadu je unikátní způsob registrace, kterým celé kolečko pro uprchlíky ve Slaném začíná. Ta rozkládá jejich potřeby a jejich rozsah a na ně pak navazuje „lístkový systém“, tedy poukázky k odběru na to nebo ono. Například na talíř teplé polévky, kterou věnoval místní restaurátér.

S každým příchodem do kanceláře Charity v uličce poblíž Masarykova náměstí v historickém centru tu vyplní podrobný dotazník. Na jeho základě pak dotyčná rodina obdrží cílenou pomoc, ušitou přesně na míru podle zjištěné potřeby. Tedy žádné zbrklé rozdávání, vyloučena není dokonce ani možnost, že žádná pomoc pro dotyčné není v danou chvíli potřeba.

„To, v čem nás poučil covid, je tento organizovaný způsob k zvládnutí krize,“ říká ředitelka Farní charity Slaný Nina Kubištová s odkazem na nedávnou epidemii, kdy Charity zorganizovala ve městě pomoc s nákupy nemocným a důchodcům. A jako správná „srdcařka“ a bývalá zdravotní sestra odešla paní Nina ještě vypomáhat do nemocnice v západočeských Domažlicích, kde tehdy nemoc řádila zvláště silně. „Mám to nastavené asi jako vojáci – když dostanou rozkaz, tak nastupují,“ vysvětluje.

Autorem zmíněného systému monitoringu je její manžel, zručný programátor. Na vývoj a zprovoznění pak padly desítky dobrovolných hodin, ale nebylo možné jinak. Uprchlíci z válkou zasažené Ukrajiny už byli tady a pomoc potřebovala získat nějaký řád.

Za nafasované lístky obdrží maminky s dětmi (protože o tuto skupinu zejména běží) balíček s trvanlivými potravinami, sáček pamlsků pro menší děti, igelitku s hygienickými potřebami, drogerii, pro školáky pak pastelky a papírnické potřeby. Ale také ošacení, případně spacák nebo sadu lůžkovin. Vše mají vzorně roztríděné v několika místnostech poněkud opuštěného areálu Modelářského střediska v údolí Červeného potočka, které dalo město slánské Charity k dispozici.

Nina Kubištová.

Za příkladně rozřazenými a srovanými balíčky s potravinami, drogistickým zbožím, ošacením a lůžkovinami, které nanosili lidé v rámci materiální sbírky, nyní již rozdělenými v několika místnostech, se skrývají stovky dobrovolnických hodin strávených v lezavém chladu (větší část areálu není vytápěna).

Vedoucí a zároveň hlavní pracovnící skladu je další z charitních dobrovolnic, Iveta. Civilním povolání komička. Ani po třech týdnech vysilujícího třídění, skládání a rozdávání uprchlí-

Dobrovolnice Iveta a vzorně roztríděná pomoc.

kům výměnou za zmíněné nafasované poukázky neztrácí smysl pro humor. „Až to jednou skončí, vydám knihu hlášek, které jsem tady zaslechla,“ kroučí nevěřičně hlavou. Jako příklad uvádí ženu, která věnovala do sbírky starou, zpuchřelou nafukovací matraci. K čemu to? Prý si na ni může lehnot ukrajinský voják, až bude zespodu opravovat motor tanku, cituje Iveta bezelstnou odpověď dárkyně.

Vzápětí ale přesvědčivě dodává, že i třídění tělových mydel a zubních past se musí dělat s láskou. „Nemůže-

te to nechat na brigádníkovi, kterého ta práce nebaví. Kdo není „srdcař“, příliš nepomůže, protože to po něm stejně musíte předělat.“

Jenže po třech hektických týdnech s minimem spánku jsou už i ve slánské Charity unaveni. A navíc jim citelně chybí peníze na provoz, který v podstatě táhnou z vlastních prostředků. „Nikdo neví, jak dlouho krize na Ukrajině potrvá. Máme obavy, že hlavní vlna uprchlíků, rodin z oblasti bojů, teprve přijde,“ přiznává paní Kubištová.

JAN BIENER

Za poukázku dostávají teplou polévku. Dobrovolníci z řad středoškolských studentů vydávají pokrm pro uprchlíky ve Slaném. Snímky Jakub Žák

Charita má u nás na co navazovat

O dějinách katolické Charity v Čechách i na Moravě

hovoříme s historikem JAROSLAVEM ŠEBKEM.

Z jakých pohnutek vyrostla po první světové válce síť katolické Charity?

Charitní práce u nás v Čechách existovala již od raně středověkých dob. V 19. století, kdy dochází k přílivu dělníků do měst a z toho plynoucích sociálních problémů, se začíná charitní práce rozrůstat, zejména v okruhu řeholních společenství, která s tímto cílem vznikala. Přibývají i různé katolické spolky, zejména od 2. poloviny 19. století, které zahrnují i charitativní činnost, jako například dosud existující Kolpingovo dílo.

Po roce 1918 vzniká snaha tuto sociální práci institucionalizovat a centralizovat. Proto vznikají jednotlivé svazy Charit, organizované na zemské bázi. To je i zrod moderní katolické Charity, která slaví těch 100 let.

Jaké osobnosti stály u zrodu systémově organizované Charity?

Na jejím vzniku se podíleli kněží a biskupové. V představenstvu spolku Svaz katolické charity v Království českém působil Josef Beran, pozdější pražský arcibiskup a kardinál. Předsedou Říšského ústředí svazů katolické charity v ČSR byl pomocný biskup olomoucký Jan Stavěl. Po jeho smrti byl na toto místo jmenován P. Otto Stanovský, který býval vychovatelem dětí Františka Ferdinanda d'Este.

Významným iniciátorem a aktivním podporovatelem charitního díla na Moravě byl olomoucký arcibiskup Antonín Cyril Stojan, z jehož podnětu vyrostla síť charit v olomoucké a brněnské diecézi. Z dlouhé řady kněží, kteří se snažili rozšířit charitní dílo, jmenujme P. Rudolfa Nejezchlebu a jeho dílo na Ostravsku anebo světícího biskupa Josefa Martina Nathana na Opavsku. Charita byla jednou z fungujících institucí katolické církve u nás. Vedle české Charity tady existovala i německá, katolické Charity byly i mezi německými věřícími.

Péče Charity o navrátilce z koncentračních táborů druhé světové války.

Snímek Antonín Bláha

Spolupracovaly spolu tyto dvě jazykově odlišné organizace?

Byla to právě katolická Charita, která se snažila o zmírňování napětí v česko-německých vztazích. A to i v době velké hospodářské krize, která národnostní spory u nás vyhroutil. Plodem komunikace mezi oběma národními Charitami byly navzájem organizované pobyty českých a německých dětí v rodinách. To bylo velmi praktické, protože se mohly odbourávat národnostní předsudky. Když se v Praze konal roku 1935 velký katolický sjezd, obě dvě Charity prezentovaly svoji činnost společně.

Jaká to byla „za první republiky“ vlastně organizace?

Do společenství Charity patřily stávající zaopatřovací církevní sociální ústavy – domovy pro dívky a pro přestárlé, nalezince, sirotčince, starobince, útulny a ústavy pro postižené, např. nevidomé či slabomyslné i místní organizace tzv. Ludmily a polévkové spolky. Dohromady desítky charitativních ústavů, provozovaných nejčastěji dobročinnými spolky, církevními řády a kongregacemi. Charita se ovšem věnovala také zdravotní osvětě a ošetrovatelské péči v chudých rodinách.

Do činnosti Charity se pochopitelně otiskly všechny politické zvraty a události minulého století.

Tady bych připomněl péči o uprchlíky, na kterou Charita v současné do-

bě velmi intenzivně navazuje. Na podzim roku 1938 pomáhala po mnichovské dohodě obrovskému přílivu uprchlíků z pohraničí. Bylo to desítky tisíc lidí, kteří se ze dne na den ocitli bez příbytků. Charita ve vnitrozemí se starala o jejich přijetí a základní materiální zabezpečení. Toto byla první celospolečensky vnímaná akce Charity.

A pak to bylo v roce 1945, kdy nastal velký příliv lidí, kteří se vraceli z koncentračních táborů, a lidí, o které bylo potřeba se postarat. Centrum pomoci pro uprchlíky tenkrát sídlilo v pražské Sněmovní ulici – před současnou Poslaneckou sněmovnou.

Řada záchytných stanic pracovala také na nádražích a nejen v Praze, ale také dalších místech, například v Ostravě. Když se Charita v současné době podílí na řešení uprchlické krize v souvislosti s ruskou agresí na Ukrajině, navazuje na svoje nejlepší historické tradice.

Jak Charitu poznamenaly oba totalitní režimy?

V době nacistické okupace byly postiženy i některé sociální instituce, protože nacisté využívali některé z budov pro svoje vlastní potřeby a zřizovali z nich lazarety.

Zásadní ránu však připravili po únoru 1948 komunisté. V souvislosti s jejich útokem na církve a náboženství byly zasaženy i charitní instituce. V roce 1949 byla ustavena Česká katolická charita, která měla stále ještě sociálně zdravotní dimenzi, ale mnohá církevní zařízení byla zestátnována a personál se postupně vyměňoval a umenšovala se činnost navenek. Hlavní charitní prací byla péče o vlastní církevní prostředí, tedy obhospodářování charitních domovů pro kněze a řeholnice. Náhle se věnovala například výrobě devocionálií, tedy záležitostí, které bychom označili jako chrámovou službu nebo péči o výrobu sakrálních předmětů. Také vydávala povolené katolické knihy a publikace.

Co bylo impulsem k obnově svobodné charitní organizace po změně poměrů v roce 1989?

Důležitým impulsem k obnově skutečně původní myšlenky katolické charitativní práce bylo zemětřesení v Arménii na konci roku 1988. Tato událost vyvolala první spontánní vlnu solidarity, která nebyla řízena z komunistického ústředí ani nebyla dirigována ze strany stranických státních představitelů. Byla to spontánní občanská aktivita a tam můžeme vidět zárodky řady charitních organizací, myslím i právě katolické Charity. JAN OULÍK

Sirotčince a sociální ústavy vedené řády a kongregacemi předcházely vzniku Charity. Snímek archiv Charity Česká republika